

і ключових компетентностей, що відображаються у створених ними освітніх продуктах. Саме освітні продукти учнів дають змогу об'єктивно самооцінити й оцінити результати навчання з стандарту, послідовно й системно їх удосконалювати.

Набуті компетентності мають метапредметну, соціокультурну значущість – здатність переноситись у будь-які сфери життєдіяльності учнів та залишатися з ними на все життя, бути корисними в повсякденній та майбутній професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886
2. Мачаха Т. С. Теоретико-методологічні засади проектування змісту технологічної освіти. Український педагогічний журнал. 2016. № 3. С. 105–114. <https://lib.iitta.gov.ua/712561/>.
3. Мачаха Т. С. Формування проектно-технологічної культури учнів основної школи у процесі трудового навчання : Дис... канд. наук. 13.00.02. Київ. 2011. 233 с. <https://lib.iitta.gov.ua/713852/>.

Мачуський Валерій
м. Київ

В.О. СУХОМЛИНСЬКИЙ ПРО НАУКОВО-ТЕХНІЧНУ ТВОРЧІСТЬ УЧНІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗАСІБ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Розкрито ідеї В.О. Сухомлинського про науково-технічну творчість, як одного з педагогічних засобів творчого розвитку учнів. Показано як були реалізовані ці ідеї педагогічним колективом Павлівської середньої школи. Представлені організаційно-педагогічні форми і методи позакласної роботи з техніки.

Ключові слова: науково-технічна творчість учнів, творчий розвиток особистості, позакласна робота з техніки, гуртківці.

The author the ideas of V.O. Sukhomlynsky about scientific and technical creativity, as one of the pedagogical means of creative development of students. It is shown how these ideas were implemented by the teaching staff of the Pavlysh secondary school. Organizational and pedagogical forms and methods of extracurricular work on technology are presented.

Key words: scientific and technical creativity of students, creative development of personality, extracurricular work on technology, clubs.

Вступ. Василь Олександрович Сухомлинський вніс великий вклад у наукову і практичну розробку педагогічної концепції виховання і розвитку особистості. У його науковій спадщині містяться цінні педагогічні й методичні знахідки. Серед них важливе місце займає проблема розвитку дитячої науково-технічної творчості як одного із ефективних засобів формування творчої особистості учня. Василь Олександрович не уявляв виховання без праці й поза працею, бо саме в ній учень може проявити творчу обдарованість. Тільки праця, творче застосування наявних знань дає змогу кожному вихованцеві відчувати своє особистісне зростання. Видатний педагог був глибоко переконаний у тому, що немає жодної дитини, у якої не було б ніяких здібностей, природних обдаровань.

Мета дослідження: проаналізувати ідеї В.О. Сухомлинського про науково-технічну творчість, як одного з педагогічних засобів творчого розвитку учнів та надати корисну інформацію для педагогічних працівників закладів загальної середньої та позашкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Під поняттям «творчість» прийнято розуміти таку діяльність людини, результатом якої є принципово нові матеріальні та духовні цінності, що мають суспільну значимість. Від дитячої науково-технічної творчості непотрібно вимагати суттєвої новизни результату діяльності. Під науково-технічною творчістю учнів розуміються такі трудові дії, у процесі яких самостійно створюються корисні наукові та технічні об'єкти або раціональні технологічні процеси, що мають об'єктивну чи суб'єктивну новизну.

Майстерні Павлівської школи мали три відділення: слюсарне, столярне, електротехнічне. Вони були укомплектовані необхідними верстатами та інструментами. Крім того, в школі були два відділення електростанції, при одному з яких діяли гальванічна ванна, електроплавильна піч, електрозварювальний апарат. Школа мала ковальське горно, радіолабораторію, гараж для саморобного мікролітражного автомобіля, кілька добре обладнаних робочих кімнат для гуртківців.

Видатний педагог надавав важливого значення чергуванню науково-технічної творчості (конструювання, вдосконалення існуючої техніки, моделювання) й сільськогосподарської праці (підготовка композицій ґрунту, проведення дослідів по щепленню, селекційна робота). У багатьох випадках, коли, учні працювали над створенням механічного розпушувача ґрунту, або виготовляли якийсь пристрій малої механізації, фактично зникала межа між науково-технічною творчістю і сільськогосподарським дослідництвом. Адже, щоб створити корисний для рослинництва механічний пристрій, потрібно не тільки враховувати агротехнічні умови, яким він по винен відповідати, а й перевірити вплив нової технології обробітку ґрунту на врожайність певної культури.

Спонування школярів до виготовлення саморобної техніки для сільськогосподарських робіт – надзвичайно вдалий педагогічний метод. Він сприяє формуванню в учнів інтересу до техніки, до сільськогосподарського виробництва. Учні з захопленням виготовляли моделі зерноочисних машин, приладів для калібрування за вагою й розмірами насіння зернових культур, поливальних пристроїв, водопроводу.

Часто діюча модель позакласної роботи була проміжною сходинкою до виготовлення справжнього механізму, який можна використовувати за призначенням. Адже на цій моделі найдоцільніше експериментально усувати конструктивні й технологічні помилки, досягати того, що в інженерії називають технологічністю конструкції.

Учні сконструювали й виготовили молотарку, сінокосарку, свердлильний і токарний верстати для колгоспної ремонтної майстерні, мікроавтомобіль. Згодом вони створювали токарні верстати з програмним керуванням, на яких можна було обробляти невеликі за розмірами деталі.

Модель автоматичного водопроводу, створена учнями під керівництвом учителя фізики, була реалізована у вигляді діючого водопроводу, який обслуговував майже всі приміщення школи.

Іноді перед школярами ставилися комплексні завдання, для здійснення яких потрібно було неодноразово розв'язувати різні за складністю технічні, організаційні та інші проблеми. Одним із таких завдань було створення центру дослідницької роботи – так званої зеленої лабораторії. Учні брали активну участь у реалізації цього завдання на всіх стадіях – починаючи від проекту.

Для реалізації таких технічних задумів у Павлівській школі було відведено окремий будинок. Тут знаходилися робочі кімнати для занять з праці школярів: з електротехніки, юних конструкторів, автоматики і радіоелектроніки.

Учні Павлівської школи дбали також про раціональне використання відходів, намагалися досягти безвідходності технології. Наприклад, для столярної майстерні було змонтовано установку по перетворенню дерев'яної стружки і тирси в брикети, які застосовувалися як теплоізоляційний матеріал для санітарно-технічних потреб. У робочій кімнаті автоматики й радіоелектроніки використовувалась електроплавильна піч для виготовлення деталей з відходів капрону.

У години, вільні від обов'язкових занять, учні займалися цікавою, інтелектуально насиченою творчою працею, яка відповідала індивідуальному трудовому захопленню кожного з них. У школі було обладнано достатню кількість різноманітних за видами діяльності куточків улюбленої праці, тісно пов'язаних з навчанням. Це давало змогу кожному вчителю формувати інтерес до трудової діяльності безпосередньо на уроках у процесі вивчення програмного матеріалу.

В.О. Сухомлинський вважав, що школярів слід якомога раніше ознайомлювати з технікою. Якщо учень уже в молодшому віці управляє двигуном внутрішнього згоряння, може обробляти на верстаті металеві деталі, то до закінчення школи він набуде досить високого рівня технічної культури. Тобто раннє залучення дітей до використання техніки прискорює їх розвиток. Причому чим складнішу техніку і технологічні процеси застосовують учні у своїй практичній діяльності, тим більше у кожного з них можливостей для розкриття індивідуальних здібностей та задатків.

У спеціальних кімнатах і майстернях робочі місця були розташовані так, щоб молодші й старші учні працювали поруч на однотипних, але різних за складністю виконуваних операцій верстатах. Робоче місце вчителя також було обладнано таким чином, щоб діти мали можливість спостерігати і за діями свого наставника, за раціональним розміщенням інструментів на його столі.

Педагоги Павлівської школи намагалися організувати гурткову роботу так, щоб колективна захопленість реалізацією якоїсь серйозної ідеї давала високий ефект. Учителі фізики виготовляють фрезерний верстат, працюючи з групою учнів. Ці учні помічники учителя пробують свої сили в самостійному трудовому завданні; вони виготовляють фрезерний верстат простішої конструкції. Разом з ними працюють члени гуртка юних слюсарів-моделістів. Група цих учнів конструює мініатюрну діючу модель фрезерного верстата. Навколо них групуються кілька учнів більш молодшого віку. На кожному етапі учні прагнуть досягти того рівня, який доступний їм в силу їх вікових та індивідуальних особливостей.

З метою кращого висвітлення навчальних тем гуртківці виготовляли оригінальні за конструкцією наочні посібники. Це давало подвійну користь: підвищення ефективності освітнього процесу і творче використання знань гуртківцями, які створювали наочний посібник. Після вивчення програмного матеріалу на уроках учні в ході позакласної роботи практично реалізували здобуті знання. Наприклад, діставши уявлення про різні види енергії – механічної, теплової, електричної, учні конструювали діючі моделі, в яких один вид енергії перетворюється на інший. Це сприяло не лише закріпленню теоретичних знань, а й їх поглибленню, допомагало збагнути тонкощі реальних виробничих процесів, спонукало задуматися над можливістю використання одержаного від перетворення виду енергії для живлення якоїсь моделі чи іграшки. У результаті позакласної роботи в учнів не тільки посилювався інтерес до знань, а й вироблявся діалектичний погляд на єдність знань і праці.

Гурткова робота у Павлівській школі була в повному розумінні продовженням уроку, але іноді й урок ставав частково відгуком на проблеми членів гуртків. Великий інтерес для учнів становили складання і розв'язування задач, пов'язаних з технічним конструюванням та моделюванням. Ефективність даного педагогічного методу посилювалася тим, що зацікавленість гуртківців передавалася іншим учням. Часом це було поштовхом для включення інших школярів у роботу науково-технічного гуртка.

Висновки. Педагогічний досвід завжди слід розглядати на фоні того історичного періоду, коли він створювався. Але у справді інноваційному досвіді завжди є багато з того, що випереджає свою епоху, а також не підвладного часові, і лише окремі деталі потребують певної корекції з урахуванням розвитку суспільства. Нині, невичерпною скарбницею, багатим джерелом педагогічних ідей по організації дитячої науково-технічної творчості є педагогічна спадщина видатного педагога Василя Олександровича Сухомлинського.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу // Вибрані твори: В 5-ти т. – К., 1976. – Т. I. – С. 481.
2. Сухомлинський В. О. Паалівська середня школа // Вибрані твори: В 5-ти т. – К., 1977. – Т. 4. – С. 244.
3. Сухомлинський В. О. Розвиток індивідуальних здібностей і нахилів учнів // Вибрані твори: В 5-ти т. – К., 1977. – Т. 5. – С. 132.
4. Сухомлинський В. О. Розум і руки // Вибрані твори: В 5-ти т. – К., 1977. – Т. 5. – С. 76.
5. Сухомлинський В. О. Як же виховати любов до праці? // Вибрані твори: В 5-ти т. – К., 1977. – Т. 5. – С. 102.

Медведюк Ольга
м. Хмельницький

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ОСНОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Автор висвітлює різні аспекти розвитку творчих здібностей учнів початкової школи у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського; висвітлено основні завдання сучасної української школи. Серед цих завдань виокремлено питання розвитку творчих здібностей учнів початкових класів, як найважливіше питання дитячої психології, педагогіки та практики; звернено увагу на проблеми розвитку творчих здібностей дітей початкових класів, розвиток їх творчого потенціалу.

Ключові слова: творчі здібності, учні початкових класів, креативна особистість, творча діяльність, обдарованість.

The author highlights the different aspects of the development of creative abilities of elementary school in the pedagogical heritage V. Sukhomlynsky; highlights the major problems of modern Ukrainian school. Among these tasks appear in the issue of the development of creative abilities of pupils of elementary school as the most important issue of child psychology, pedagogy and practice; drawn attention to the problems of development of creative abilities of elementary school children, the development of their creative potential.

Keywords: creativity, elementary school students, creative personality, creative activities, endowments.

Постановка проблеми. Проблема розвитку творчих здібностей особи є однією з центральних в педагогіці, оскільки прогрес суспільства – це шлях постійної творчості, долаання стереотипів і